

Edyta Łazarowicz

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
ORCID: 0000-0001-5523-5083

Wyzwania dla spółek w zakresie efektywnego komunikowania informacji w sprawozdaniach finansowych

Wprowadzenie

Jednym z elementów komunikacji spółek z otoczeniem są sprawozdania finansowe. Sprawozdania finansowe sporządzane przez spółki giełdowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) składają się z pięciu elementów: sprawozdania z sytuacji finansowej (bilans), sprawozdania z wyniku, sprawozdania ze zmian w kapitale własnym, sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz informacji dodatkowych, czyli not. Pierwsze cztery elementy sprawozdania finansowego mają formę tabel. W bardzo syntetycznej formie dostarczają informacji o aktywach, kapitale własnym i zobowiązaniach, przychodach i kosztach oraz przepływach pieniężnych danego podmiotu. Najobszerniejszym elementem sprawozdania finansowego są informacje dodatkowe, które – w zależności od spółki – liczą od kilkudziesięciu do kilkuset stron¹.

Obszerność sprawozdań finansowych nie ułatwia ich lektury. Spółki powinny się zatem starać, jak najefektywniej komunikować informacje w swoich sprawozdaniach finansowych.

„Jeśli informacje w sprawozdaniach finansowych są komunikowane nieefektywnie, użytkownicy mogą mieć trudności w ich zrozumieniu i tym samym mogą

¹ Z analizy objętości sprawozdań finansowych za lata 2014–2017 spółek z indeksu WIG30 wynika, że dokumenty te liczyły od 47 do 150 stron. Udział not (z wyłączeniem opisów polityki rachunkowości) w sprawozdaniach finansowych wahał się od 51 do 86%. Por. M. Sikorska, *Czy więcej znaczy lepiej? – Użyteczność a objętość sprawozdań finansowych*, w: J. Ostaszewski, M. Jamróży, A. Tłaczała (red.), *Eseje o podatkach i rachunkowości*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2018, s. 299, 301.

potrzebować więcej czasu na analizę sprawozdań finansowych. Nieefektywna komunikacja może także spowodować przeoczenie przez użytkowników przydatnych informacji lub niezidentyfikowanie związków pomiędzy informacjami w różnych częściach sprawozdania finansowego”².

Jako efektywną komunikację informacji w sprawozdaniach finansowych można zatem określić, taką komunikację, która ułatwia użytkownikom znajdowanie, zrozumienie i analizę informacji, zmniejsza ryzyko przeoczenia przydatnych informacji lub niezidentyfikowania związków pomiędzy informacjami w różnych częściach sprawozdania finansowego.

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), wydająca MSSF, zaproponowała spółkom stosowanie siedmiu zasad efektywnej komunikacji informacji w sprawozdaniach finansowych (informacje charakterystyczne dla jednostki, prosty i bezpośredni opis, odpowiednie uporządkowanie informacji, powiązanie informacji, nieduplikowanie informacji, porównywalność informacji, odpowiednie formatowanie).

Ulepszając komunikację informacji w sprawozdaniach finansowych poprzez zastosowanie powyższych zasad, spółki zaobserwowały różne korzyści, jak i napotkały różne problemy i wyzwania.

Celem rozdziału jest identyfikacja wyzwań, przed którymi stają spółki stosujące zasady efektywnej komunikacji przy sporządzaniu sprawozdań finansowych według MSSF. Do realizacji celu wykorzystano metodę krytycznej analizy literatury. Opracowanie stanowi przyczynek do dalszych badań nad efektywną komunikacją informacji w sprawozdaniach finansowych.

1. Przykłady nieefektywnej komunikacji informacji w sprawozdaniach finansowych

Wobec sprawozdań finansowych spółek giełdowych są kierowane różne zarzuty. Poniżej zostaną krótko scharakteryzowane różne przykłady nieefektywnej komunikacji informacji w sprawozdaniach finansowych.

Jednym z przykładów jest szablonowość sprawozdań finansowych. Jej skutkiem są ogólne, standardowe ujawnienia, które nie dostarczają informacji charakterystycznych dla danej spółki. Wśród spółek istnieje tendencja do spełniania

² *Disclosure Initiative – Principles of Disclosure*, Discussion Paper DP/2017/1, IASB, March 2017, <http://www.ifrs.org/-/media/project/disclosure-initiative/disclosure-initiative-principles-of-disclosure/discussion-paper/published-documents/discussion-paper-disclosure-initiative-principles-of-disclosure.pdf> (29.12.2021), par. 2.3.

wszystkich wymagań MSSF w zakresie ujawniania informacji, niż do przedstawiania tylko tych ujawnień, które mają zastosowanie w przypadku danej spółki³.

Innym przykładem nieefektywnej komunikacji jest nieaktualność niektórych ujawnień. Wynika to z tego, że spółki często kopiują ujawnienia ze sprawozdań finansowych z poprzednich okresów do sprawozdań finansowych bieżącego okresu. Jednakże niektóre z tych ujawnień mogą być już nieaktualne i tym samym nieużyteczne w bieżącym okresie⁴.

Ujawnienia mogą być pisane trudnym językiem. Opisy mogą być niejasne lub niepełne, gdyż zakładają taki poziom wiedzy odbiorców informacji, którego prawdopodobnie oni nie posiadają⁵.

Ujawnienia mogą być nieuporządkowane. Może brakować prezentacji informacji według priorytetów. To może powodować trudności w identyfikacji informacji o zdarzeniach mających największy wpływ na dokonania spółki i na jej sytuację finansową⁶. Kolejność not nie zawsze jest logiczna i nie daje wskazówek co do przydatności informacji⁷.

Kolejny problem to niepotrzebne duplikowanie informacji. Może on polegać na powtarzaniu tych samych informacji w różnych notach, bądź powielaniu tych samych informacji zawartych w danym elemencie sprawozdania finansowego w notach do niego⁸.

Przykładem nieefektywnej komunikacji jest również ujawnianie informacji w formie niezgodnej z przyjętą praktyką w danej branży, bądź zmiana sposobu ujawniania informacji w sprawozdaniach finansowych w kolejnych okresach. Takie praktyki mogą utrudniać użytkownikom porównanie danej spółki z innymi spółkami, jak i porównywanie między okresami⁹.

Ujawnienia w notach są przez niektóre spółki przygotowywane na podstawie list kontrolnych¹⁰. To sprawia, że dane ujawnienie może wprowadzić formalnie

³ *Thinking about Disclosures in a Broader Context*, Discussion Paper, FRC, October 2012, <https://www.frc.org.uk/getattachment/26c02307-8a2e-4517-851e-f7e451221b94/-;.aspx> (5.01.2022), s. 38.

⁴ *Towards a Disclosure Framework for the Notes*, Discussion Paper, EFRAG, ANC, FRC, July 2012, https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F121015_Disclosure_Framework_-_FINAL1.pdf (5.01.2022), s. 60.

⁵ *Disclosure Initiative – Principles of Disclosure*, op.cit., par. 2.4.

⁶ *Towards a Disclosure Framework for the Notes*, op.cit., s. 60.

⁷ *Disclosure Framework*, Discussion Paper, FASB, July 2012, https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176160160107&acceptedDisclaimer=true (5.01.2022), par. 5.17.

⁸ *Disclosure Initiative – Principles of Disclosure*, op.cit., par. 2.4.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Niektóre firmy audytorskie przygotowują takie publikacje dla spółek, np.: *Niezbędnik MSSF: Lista kontrolna ujawnień dla rocznych sprawozdań finansowych sporządzonych na dzień 31 grudnia 2021*, https://www.ey.com/pl_pl/mssf/niezbędnik-mssf-grudzien-2021 (5.01.2022), *MSSF UE – lista kontrolna informacji do ujawnienia 2020*, <https://www.pwc.pl/pl/publikacje/mssf-ue-lista-kontrolna-informacji-do-ujawnienia.html> (5.01.2022).

spełniać wymagania określonego standardu, ale jednocześnie może niewłaściwie wyjaśniać istotę transakcji i innych zdarzeń oraz towarzyszących im okoliczności¹¹.

Reasumując, nieefektywna komunikacja informacji w sprawozdaniach finansowych może się przejawiać w szablonowości sprawozdania finansowego, tj. braku informacji charakterystycznych dla danej spółki, nieaktualności niektórych ujawnień, trudnym języku, braku logicznego uporządkowania not, duplikowaniu informacji czy też braku porównywalności informacji.

2. Zasady efektywnej komunikacji

W związku z problemami spółek z komunikacją informacji w sprawozdaniach finansowych, RMSR zaproponowała zbiór zasad, które mogą pomóc spółkom zwiększyć efektywność tej komunikacji. Jak już wspomniano we wprowadzeniu, informacje komunikowane efektywnie ułatwiają użytkownikom ich zrozumienie i tym samym skracają czas analizy sprawozdań finansowych. Ponadto efektywna komunikacja może ograniczyć ryzyko przeoczenia przydatnych informacji czy też niezidentyfikowania związków pomiędzy informacjami w różnych częściach sprawozdania finansowego¹².

„Dostarczane informacje powinny być:

- 1) charakterystyczne dla sytuacji danej jednostki (*entity-specific*); informacje dopasowane do warunków danej jednostki są bardziej użyteczne niż ogólny, standardowy język, czy też informacje, które łatwo są dostępne poza sprawozdaniami finansowymi;
- 2) opisane tak prosto i bezpośrednio, jak to możliwe, bez pominięcia informacji istotnych i bez niepotrzebnego zwiększania objętości sprawozdań finansowych;
- 3) uporządkowane w sposób, który podkreśla ważne sprawy, w tym dostarczanie ujawnień w odpowiedniej kolejności i podkreślanie w nich ważnych kwestii;
- 4) powiązane – jeśli jest to przydatne – z innymi informacjami w sprawozdaniach finansowych lub w innych częściach rocznego raportu, w celu podkreślenia relacji pomiędzy tymi informacjami i w celu poprawy nawigacji w sprawozdaniach finansowych;
- 5) niepowtarzane zbyt często w innych częściach sprawozdania finansowego lub rocznego raportu;

¹¹ *Towards a Disclosure Framework for the Notes*, op.cit., s. 60.

¹² Por. *Disclosure Initiative – Principles of Disclosure*, op.cit., par. 2.3.

- 6) dostarczane w sposób, który optymalizuje porównywalność między jednostkami i między okresami sprawozdawczymi, lecz nie kosztem użyteczności tych informacji;
- 7) dostarczane w formie, która jest właściwa dla tego typu informacji, np. listy mogą być stosowane, żeby podzielić na części długi narracyjny tekst, a tabele mogą być lepsze dla informacji zawierających dużą ilość danych, takich jak uzgodnienia, analiza terminów wymagalności i inne¹³.

Z opisu powyższych zasad wynika, że efektywność komunikacji informacji w sprawozdaniach finansowych można zwiększyć poprzez: prezentację informacji charakterystycznych dla jednostki, prosty i bezpośredni opis, właściwe uporządkowanie informacji, powiązania z innymi informacjami, niepowtarzanie informacji, porównywalność informacji i odpowiednie formatowanie.

3. Wyzwania w zakresie efektywnej komunikacji

W 2017 roku fundacja MSSF przygotowała raport prezentujący przykłady zmian w sprawozdaniach finansowych na rzecz poprawy komunikacji, bazując na zasadach efektywnej komunikacji sformułowanych przez RMSR¹⁴. W dokumencie przedstawiono sześć studiów przypadków – (re) ewolucję w sprawozdaniach finansowych sześciu spółek z różnych regionów świata: Fonterra Co-operative Group Limited, Wesfarmers Limited, PotashCorp, ITV plc, Orange SA, Pandora AS.

Analizowane spółki wprowadziły w sprawozdaniach finansowych różne zmiany. Po pierwsze, dokonano zmian w strukturze not. Obszerną listę not zastąpiono podziałem na sekcje (ilustracja 1). Zmieniono kolejność not, część not połączono w jedną, wprowadzono nowe noty. Wprowadzono zmiany, w celu podkreślenia ważnych kwestii oraz komunikowania ich w jasny i zwięzły sposób. W ramach tych zmian przeniesiono na przykład opis polityki rachunkowości – prezentowany dotychczas w jednej notcie – do różnych not oraz zmieniono treść tego opisu (ilustracja 2). Usunięto nieistotne informacje. Uzupełniono wybrane noty o dodatkowe informacje użyteczne dla inwestorów. W notach zastosowano prostszy język oraz lepsze formatowanie (ilustracja 3). Część opisów narracyjnych zastąpiono

¹³ Ibidem, par. 2.6.

¹⁴ *Better Communication in Financial Reporting. Making Disclosures More Meaningful, IFRS Disclosure Initiative – Case Studies*, IFRS Foundation, October 2017, <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf> (14.01.2022). Tłumaczenie na język polski całego raportu *Lepsza komunikacja w sprawozdawczości finansowej. Jak sprawić, aby ujawnienia miały większe znaczenie* jest dostępne na stronie https://www.pibr.org.pl/static/items/publishing/Better_Communication_in%20FR_PL.pdf (14.01.2022).

wypunktowaniami, tabelami czy wykresami. Usunięto powtórzenia informacji oraz zwiększono liczbę odnośników do innych sekcji w sprawozdaniu finansowym¹⁵.

Ilustracja 1. Zmiany w strukturze not w sprawozdaniu finansowym Fonterra

Before		After	
NOTES TO THE FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31 JULY 2013		NOTES TO THE FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31 JULY 2016	
NOTE	PAGE	NOTE	PAGE
1 Cost of goods sold	14	PERFORMANCE	10
2 Profit/(loss) before net finance costs and tax	14	1 Segment reporting	10
3 Net foreign exchange losses	15	2 Cost of goods sold	14
4 Net finance costs	15	3 Earnings per share	15
5 Tax (credit)/expense	16	4 Profit before net finance costs and tax	15
6 Segment reporting	17	DEBT AND EQUITY	16
7 Subscribed equity instruments and reserves	21	5 Subscribed equity instruments	16
8 Trade and other receivables	23	6 Dividends paid	17
9 Inventories	23	7 Borrowings	17
10 Property, plant and equipment	24	8 Net finance costs	20
11 Equity accounted investments	26	WORKING CAPITAL	21
12 Intangible assets	27	9 Trade and other receivables	21
13 Trade and other payables	28	10 Inventories	22
14 Provisions	29	11 Trade and other payables	22
15 Borrowings	30	12 Owing to suppliers	22
16 Deferred tax	32	LONG-TERM ASSETS	23
17 Business combinations	32	13 Property, plant and equipment	23
18 Financial risk management	32	14 Livestock	25
19 Contingent liabilities	45	15 Intangible assets	26
20 Commitments	45	INVESTMENTS	28
21 Related party transactions	46	16 Assets held for sale	28
22 Group entities	49	17 Equity accounted investments	28
23 Subsequent events	50	FINANCIAL RISK MANAGEMENT	29
24 Earnings per share	51	18 Financial risk management	29
25 Comparison to prospective financial information	51	OTHER	35
		19 Taxation	35
		20 Contingent liabilities, provisions and commitments	37
		21 Related party transactions	39
		22 Group entities	41
		23 Net tangible assets per security	42

Entity-specific

Better organised

Better linked

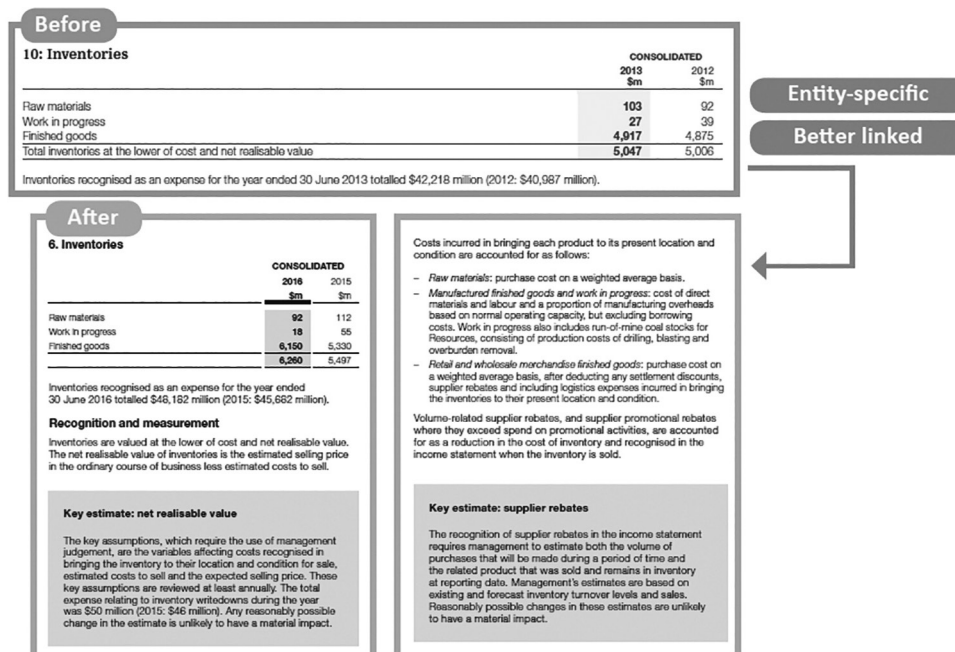
Źródło: Better Communication in Financial Reporting. Making Disclosures More Meaningful, IFRS Disclosure Initiative – Case Studies, IFRS Foundation, October 2017, <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf> (14.01.2022), s. 9.

Spółki, które zastosowały zasady efektywnej komunikacji przy sporządzaniu sprawozdań finansowych, zaobserwowały różne korzyści. Sprawozdania finansowe

¹⁵ Szerzej: *Better Communication in Financial Reporting*, op.cit., s. 8–13, 15–20, 21–26, 28–32, 34–38, 41–44.

stały się bardziej jasne, łatwiejsze do czytania i zrozumienia¹⁶. Zaobserwowano pozytywne reakcje ze strony inwestorów¹⁷. Zmienił się charakter pytań kierowanych do działu relacji inwestorskich. Pytania stały się bardziej konstruktywne¹⁸. Zaobserwowano także pozytywne reakcje ze strony audytorów¹⁹.

Ilustracja 2. Zmiany w nocie dotyczącej zapasów w sprawozdaniu finansowym Wesfarmers Limited

Źródło: Better Communication in Financial Reporting. Making Disclosures More Meaningful, IFRS Disclosure Initiative – Case Studies, IFRS Foundation, October 2017, <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf> (14.01.2022), s. 17.

Ulepszając komunikację informacji w sprawozdaniach finansowych, spółki stanęły jednocześnie przed określonymi wyzwaniami.

Dla Fonterra głównym wyzwaniem była decyzja, od czego rozpocząć proces poprawy komunikacji. Jednakże po rozpoczęciu procesu, okazało się, że nie jest to aż takie trudne. Kolejnym wyzwaniem było określenie, kto powinien być włączony w ten proces. Ponadto wyzwaniem było także zapewnienie zgodności

¹⁶ *Better Communication in Financial Reporting*, op.cit., s. 14, 20, 26, 32, 45.

¹⁷ *Ibidem*, s. 20, 26, 32.

¹⁸ *Ibidem*, s. 20, 27, 39.

¹⁹ *Ibidem*, s. 20, 45.

przygotowywanych ujawnień z wymaganiami MSSF przy jednoczesnym usuwaniu nieistotnych informacji. Na przykład decyzje o tym, które informacje są przydatne, które informacje można ograniczyć bądź usunąć, bądź połączyć z innymi²⁰.

Ilustracja 3. Zmiany w nocie dotyczącej wypłacanych dywidend w sprawozdaniu finansowym Fonterra Co-operative Group Limited

Before	Better formatted																	
<p>Dividends paid</p> <p>All Co-operative shares, including those held by the Custodian on trusts for the benefit of the Fund, are eligible to receive a dividend if declared by the Board.</p> <p>On 25 September 2012, the Board declared a dividend of 20 cents per Co-operative share (totalling \$287 million), paid on 20 October 2012 to all Co-operative shares on issue at 31 May 2012.</p> <p>On 26 March 2013, the Board declared an interim dividend of 16 cents per share (totalling \$256 million), paid on 19 April 2013 to all Co-operative shares on issue at 12 April 2013.</p>	<p>6 DIVIDENDS PAID</p> <p>All Co-operative shares, including those held by the Custodian on trust for the benefit of the Fund, are eligible to receive dividends if declared by the Board. Dividends paid to the Custodian are passed on to unit holders by the FSF Management Company Limited (the Manager). Dividends are recognised as a liability in the Group's financial statements in the period in which they are declared by the Board.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">DIVIDENDS</th> <th colspan="2" style="text-align: center;">\$ MILLION</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">YEAR ENDED 31 JULY 2016</th> <th style="text-align: center;">YEAR ENDED 31 JULY 2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2016 Interim dividend – 10 cents per share¹</td> <td style="text-align: right;">160</td> <td style="text-align: right;">–</td> </tr> <tr> <td>2016 Interim dividend – 20 cents per share²</td> <td style="text-align: right;">320</td> <td style="text-align: right;">–</td> </tr> <tr> <td>2015 Final dividend – 15 cents per share³</td> <td style="text-align: right;">240</td> <td style="text-align: right;">–</td> </tr> <tr> <td>2015 Interim dividend – 10 cents per share⁴</td> <td style="text-align: right;">–</td> <td style="text-align: right;">160</td> </tr> </tbody> </table>	DIVIDENDS	\$ MILLION		YEAR ENDED 31 JULY 2016	YEAR ENDED 31 JULY 2015	2016 Interim dividend – 10 cents per share ¹	160	–	2016 Interim dividend – 20 cents per share ²	320	–	2015 Final dividend – 15 cents per share ³	240	–	2015 Interim dividend – 10 cents per share ⁴	–	160
DIVIDENDS	\$ MILLION																	
	YEAR ENDED 31 JULY 2016	YEAR ENDED 31 JULY 2015																
2016 Interim dividend – 10 cents per share ¹	160	–																
2016 Interim dividend – 20 cents per share ²	320	–																
2015 Final dividend – 15 cents per share ³	240	–																
2015 Interim dividend – 10 cents per share ⁴	–	160																

Źródło: Better Communication in Financial Reporting. Making Disclosures More Meaningful, IFRS Disclosure Initiative – Case Studies, IFRS Foundation, October 2017, <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf> (14.01.2022), s. 12.

Dla Wesfarmers głównym wyzwaniem było zapewnienie porównywalności z informacjami finansowymi prezentowanymi przez inne spółki, aby inwestorzy mogli porównać tę spółkę z konkurencją²¹.

W przypadku PotashCorp głównym wyzwaniem było zastosowanie zasady istotności w zakresie decyzji, czy jest potrzeba, a jeśli jest, to jak wypełnić niektóre wymagania MSSF w zakresie ujawnień. Wprowadzone zmiany do MSR 1 dotyczące zasady istotności częściowo pomogły spółce w procesie decyzyjnym i w konsekwencji ograniczono ujawnienia dotyczące podatku dochodowego, kapitału podstawowego, świadczeń emerytalnych oraz płatności w formie akcji. Spółka stwierdza, że przy ocenie ujawnień z punktu widzenia istotności, można zauważyć, że część

²⁰ Ibidem, s. 14.

²¹ Ibidem, s. 20.

pozycji jest wyraźnie istotnych, podczas gdy inne są wyraźnie nieistotne. Dużo trudności sprawiają oceny ujawnień, dotyczących pozycji z obszernej szarej strefy, znajdującej się między pozycjami wyraźnie istotnymi i wyraźnie nieistotnymi²².

Kolejna spółka, Orange zwróciła uwagę na trzy wyzwania. Po pierwsze, było to zachowanie porównywalności informacji między poszczególnymi okresami sprawozdawczymi. Orange upewnił się, że inwestorzy rozumieją podejmowane zmiany i będą w stanie porównać informacje między okresami, mimo zmienionych ujawnień w zakresie struktury i zawartości. Po drugie, zapewnienie spójności i zwartości w informacjach ujawnianych w sprawozdaniach finansowych przy dokonywaniu osądów, które informacje są istotne. Po trzecie, wspieranie proponowanych zmian w ujawnieniach poprzez uwypuklenie stosowanego procesu decyzyjnego. Pracownicy prezentowali przełożonym i audytorom proponowane zmiany w formie zestawienia: obecne ujawnienia i proponowane ujawnienia. W ten sposób łatwiej można było zrozumieć osądy w tym procesie decyzyjnym²³.

Z doświadczeń analizowanych spółek wynika, że dwa najczęściej wymieniane wyzwania to:

- ocena informacji z punktu widzenia istotności,
- zapewnienie porównywalności informacji.

Jak stwierdziła jedna ze spółek, ujawniane informacje można podzielić na trzy grupy: informacje wyraźnie istotne, informacje wyraźnie nieistotne i informacje z szarej strefy. Ta trzecia grupa informacji stanowi wyzwanie dla spółek. Spółki muszą ocenić, które informacje z szarej strefy są istotne i powinny być ujawnione, a które informacje są mało istotne i można je pominąć.

Kolejne duże wyzwanie dla spółek to wprowadzanie zmian przy jednoczesnym zachowaniu porównywalności informacji pomiędzy okresami sprawozdawczymi czy też pomiędzy spółkami. IASB zaliczając do zasad efektywnej komunikacji porównywalność informacji, wskazywała, że spółki powinny dostarczać informacje w sposób, który optymalizuje porównywalność między jednostkami i między okresami sprawozdawczymi, ale nie może się to odbywać kosztem użyteczności tych informacji. Z doświadczeń analizowanych spółek wynika, że w sytuacji gdy dostarczane informacje byłyby nieporównywalne z informacjami innych spółek, spółka dostarczała dodatkowych informacji, które umożliwiłyby jednak ich porównanie.

Na przykład spółka Pandora, aby pomóc inwestorom porównywać prezentowane w sprawozdaniu finansowym wskaźniki finansowe ze wskaźnikami innych spółek, zamieściła w notach sposób ich liczenia. Ponadto spółka starała się, aby

²² Ibidem, s. 27.

²³ Ibidem, s. 39.

klasyfikacja, pomiar i prezentacja tych miar w poszczególnych okresach była spójna. Miało to ułatwić inwestorom porównywanie wyników spółki w czasie²⁴. Z kolei Orange przestała ujawniać te miary dokonań, które inwestorzy uznali za bezużyteczne oraz starała się dostosować ujawniane miary do tych najbardziej bezpośrednio porównywalnych, wymienionych w MSSF²⁵.

Problemy spółek z oceną ujawnianych informacji z punktu widzenia ich istotności dostrzegła RMSR i w 2018 roku wprowadziła do MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* i MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* określone zmiany (tabela 1).

Tabela 1. Zmiany w definicji pojęcia „istotne”

MSR 1(2016)	MSR 1(2019)
Pominięcia lub zniekształcenia pozycji są istotne, jeżeli mogą, pojedynczo lub łącznie, wpłynąć na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie sprawozdań finansowych. Istotność uzależniona jest od wielkości i rodzaju pominięcia lub zniekształcenia w kontekście towarzyszących okoliczności. Czynnikiem rozstrzygającym może być wielkość lub rodzaj pozycji, lub kombinacja obu tych czynników.	Informacje są istotne, jeżeli w racjonalny sposób można oczekiwać, że ich pominięcie, zniekształcenie lub ich nieprzejrzystość może wpływać na decyzje głównych użytkowników sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia podejmowane na podstawie takiego sprawozdania, zawierającego informacje finansowe dotyczące konkretnej jednostki sprawozdawczej. Istotność uzależniona jest od charakteru lub wielkości informacji bądź od obu tych czynników. Jednostka ocenia, czy informacje, same w sobie lub w połączeniu z innymi informacjami, są istotne w kontekście całości sprawozdania finansowego.

Źródło: MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, par. 7, w: *Standardy MSSF*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2016 i Rozporządzenie komisji (UE) 2019/2104 z dnia 29 listopada 2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości I i 8, załącznik *Definicja pojęcia „istotne”*.

W kontekście efektywnej komunikacji bardzo ważną zmianą w definiowaniu istotności jest wprowadzenie nowego elementu, tj. nieprzejrzystość istotnych informacji. Przyjęto, że nieprzejrzystość informacji to taki sposób przekazywania informacji, który powoduje podobne skutki dla głównych użytkowników sprawozdania finansowego jak pominięcie czy zniekształcenie informacji²⁶. W celu lepszego wyjaśnienia tego problemu, RMSR podaje kilka przykładów sytuacji, które mogą prowadzić do nieprzejrzystości informacji. Są to następujące sytuacje:

²⁴ Ibidem, s. 43.

²⁵ Ibidem, s. 34.

²⁶ Rozporządzenie komisji (UE) 2019/2104 z dnia 29 listopada 2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości I i 8, załącznik *Definicja pojęcia „istotne”*.

- a) „informacje dotyczące istotnej pozycji, transakcji lub innego istotnego zdarzenia są ujawniane w sprawozdaniu finansowym, ale użyty język jest niejednoznaczny lub niejasny;
- b) informacje dotyczące istotnej pozycji, transakcji lub innego istotnego zdarzenia są rozrzucone po sprawozdaniu finansowym;
- c) niepodobne pozycje, transakcje lub inne zdarzenia są niewłaściwie zagregowane;
- d) podobne pozycje, transakcje lub inne zdarzenia są niewłaściwie zagregowane;
- e) zrozumiałość sprawozdania finansowego jest ograniczona w wyniku tego, że informacje nieistotne przesłaniają informacje istotne w takim stopniu, że główny użytkownik nie jest w stanie ustalić, które informacje są istotne”²⁷.

Przytoczone powyżej przykłady braku przejrzystości informacji pokazują, że mamy z nią do czynienia, kiedy: (1) język opisu jest niejednoznaczny lub niejasny, (2) informacje dotyczące istotnej pozycji są prezentowane w różnych miejscach w sprawozdaniu finansowym, czyli brak powiązania informacji, (3) pozycje, transakcje lub inne zdarzenia są niewłaściwie zagregowane, (4) informacje nieistotne przesłaniają informacje istotne i trudno jest określić, które z nich są istotne.

Podsumowanie

Efektywna komunikacja informacji w sprawozdaniach finansowych ułatwia użytkownikom zrozumienie sprawozdań i zmniejsza czas ich analizy. Efektywna komunikacja zmniejsza też ryzyko przeoczenia istotnych informacji oraz pomaga zidentyfikować związki pomiędzy informacjami w różnych częściach sprawozdania finansowego.

RMSR zaproponowała następujące zasady efektywnej komunikacji informacji w sprawozdaniach finansowych: (1) prezentacja informacji charakterystycznych dla jednostki, (2) prosty i bezpośredni opis, bez pominięcia informacji istotnych, (3) właściwe uporządkowanie informacji, podkreślające ważne kwestie, (4) powiązania z innymi informacjami w sprawozdaniach finansowych lub w innych częściach rocznego raportu, aby podkreślić relacje pomiędzy tymi informacjami, (5) niepowtarzanie informacji, (6) porównywalność informacji między jednostkami i między okresami sprawozdawczymi, (7) odpowiednie formatowanie.

Z doświadczeń spółek wynika, że dwa główne wyzwania na drodze efektywnej komunikacji informacji to: (1) ocena istotności informacji oraz (2) zapewnienie

²⁷ Ibidem.

porównywalności informacji z innymi spółkami oraz między okresami sprawozdawczymi.

RMSR wprowadziła pewne zmiany w MSSF, aby ułatwić spółkom dokonywanie oceny istotności informacji i tym samym zwiększyć przydatność ujawnianych informacji w sprawozdaniach finansowych. Zgodnie z nową definicją, informacje są istotne, jeśli racjonalnie można oczekiwać, że ich pominięcie, zniekształcenie lub nieprzejrzystość mogą mieć wpływ na decyzje głównych użytkowników sprawozdania finansowego (tj. obecnych i potencjalnych inwestorów, pożyczkodawców i innych wierzycieli). Na ocenę czy informacje są istotne, czy nie, może mieć też wpływ nieprzejrzystość informacji. O nieprzejrzystości informacji może świadczyć: (1) niejednoznaczny lub niejasny język opisu, (2) prezentacja informacji o istotnych pozycjach w różnych miejscach w sprawozdaniu finansowym, (3) niewłaściwa agregacja pozycji, transakcji lub innych zdarzeń, (4) przesłanianie informacji istotnych przez informacje nieistotne.

Podsumowując, należy stwierdzić, że efektywna komunikacja informacji w sprawozdaniach finansowych jest ważnym zagadnieniem, gdyż decyduje o przydatności i zrozumiałości informacji dla wielu użytkowników. Jednocześnie „komunikacja ujawnień jest tym obszarem, gdzie jednostki mają możliwość wprowadzania innowacji i eksperymentowania”²⁸.

Bibliografia

- Better Communication in Financial Reporting. Making Disclosures More Meaningful, IFRS Disclosure Initiative – Case Studies*, IFRS Foundation, October 2017, <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/disclosure-initiative/better-communication-making-disclosures-more-meaningful.pdf> (14.01.2022).
- Disclosure Framework*, Discussion Paper, FASB, July 2012, https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1176160160107&acceptedDisclaimer=true (5.01.2022).
- Disclosure Initiative – Principles of Disclosure*, Discussion Paper DP/2017/1, IASB, March 2017, <http://www.ifrs.org/-/media/project/disclosure-initiative/disclosure-initiative-principles-of-disclosure/discussion-paper/published-documents/discussion-paper-disclosure-initiative-principles-of-disclosure.pdf> (29.12.2021).
- Lepsza komunikacja w sprawozdawczości finansowej. Jak sprawić, aby ujawnienia miały większe znaczenie*, https://www.pibr.org.pl/static/items/publishing/Better_Communication_in%20FR_PL.pdf (14.01.2022).

²⁸ *Thinking about Disclosures in a Broader Context*, op.cit., s. 42.

- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, w: *Standardy MSSF*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2016.
- MSSF UE – lista kontrolna informacji do ujawnienia 2020*, <https://www.pwc.pl/pl/publikacje/mssf-ue-lista-kontrolna-informacji-do-ujawnienia.html> (5.01.2022).
- Niezbędnik MSSF: Lista kontrolna ujawnień dla rocznych sprawozdań finansowych sporządzonych na dzień 31 grudnia 2021*, https://www.ey.com/pl_pl/mssf/niezbędnik-mssf-grudzien-2021 (5.01.2022).
- Rozporządzenie komisji (UE) 2019/2104 z dnia 29 listopada 2019 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 1 i 8.
- Sikorska M., *Czy więcej znaczy lepiej? – Użyteczność a objętość sprawozdań finansowych*, w: Ostaszewski J., Jamroży M., Tłaczała A. (red.), *Eseje o podatkach i rachunkowości*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2018.
- Thinking about Disclosures in a Broader Context*, Discussion Paper, FRC, October 2012, <https://www.frc.org.uk/getattachment/26c02307-8a2e-4517-851e-f7e451221b94/-;aspx> (5.01.2022).
- Towards a Disclosure Framework for the Notes*, Discussion Paper, EFRAG, ANC, FRC, July 2012, https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F121015_Disclosure_Framework_-_FINAL1.pdf (5.01.2022).